

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG KORMÁNYA

Átiktatva: J/78.

J/4125. számú

JELENTÉS

**a területi folyamatok alakulásáról, a területfejlesztési politika
érvényesüléséről és az Országos Területfejlesztési Konceptió végrehajtásáról
szóló 39/2001. (VI. 18.) OGY határozat
végrehajtásáról**

**Előadó: dr. Juhász Endre
tárca nélküli miniszter**

Budapest, 2003. május

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG KORMÁNYA

J/4125.
számú

JELENTÉS

a területi folyamatok alakulásáról, a területfejlesztési politika
érvényesüléséről és az Országos Területfejlesztési Konceptió végrehajtásáról
szóló 39/2001. (VI. 18.) OGY határozat
végrehajtásáról

Előadó: dr. Juhász Endre
tárca nélküli miniszter

Budapest, 2003. május

JELENTÉS

a területi folyamatok alakulásáról, a területfejlesztési politika érvényesüléséről és az Országos Területfejlesztési Konceptió végrehajtásáról szóló 39/2001. (VI. 18.) OGY határozat végrehajtásáról

A területi folyamatok alakulásáról, a területfejlesztési politika érvényesüléséről és az Országos Területfejlesztési Konceptió végrehajtásáról szóló 39/2001. (VI. 18.) OGY határozat (továbbiakban: **OGY határozat**) 6. pontja felkéri a Kormányt, hogy az OGY határozat 3-5. pontjaiban foglaltakkal kapcsolatos intézkedéseiről tájékoztassa az Országgyűlést.

Az OGY határozat 3-5. pontjában az Országgyűlés több feladat végrehajtására kérte fel a Kormányt, amelyek megvalósításának elősegítése érdekében került elfogadásra a 2069/2002. (III. 21.) Korm. határozat. Ebben a Kormány rögzítette azokat az intézkedéseket, amelyek az OGY határozatban meghatározott területfejlesztési politika érvényesüléséhez, a területi folyamatok megfelelő alakításához szükségesek.

A jelentés bemutatja, hogy az OGY határozat egyes pontjaiban foglalt feladatokat hogyan valósította meg a Kormány, elősegítve ezzel a területfejlesztési politika hatékonyabb érvényesülését, a legkedvezőtlenebb helyzetű térségek felzárkóztatását, megteremtve a területi folyamatok alakulásának nyomon követését lehetővé tevő információs rendszert.

1. A területfejlesztési politika hatékonyabb érvényesülése

Az **OGY határozat 3. pontja** „felkéri a Kormányt, hogy a területfejlesztési politika hatékonyabb érvényesülése érdekében

- a) intézkedjen arról, hogy az Európai Unióhoz benyújtandó Nemzeti Fejlesztési Terv vegye figyelembe a területfejlesztés fő céljait és prioritásait, valamint a tervezési-statisztikai régiók programjait;
- b) biztosítson a térségi felzárkóztatási programok megvalósításához közvetlen és közvetett állami forrásokat a 2003. évi és az azt követő évek központi költségvetés tervezése során;”

a) Területfejlesztés a Nemzeti Fejlesztési Tervben

A Nemzeti Fejlesztési Terv (továbbiakban: **NFT**) regionális munkarészeinek kidolgozása a 2001. év folyamán megkezdődött. A Regionális Operatív Program (továbbiakban: **ROP**) első tervezete – a szektorális (ágazati) operatív programok kidolgozását időben jóval megelőzve – már 2002. januárjában elkészült, és

megkezdődött annak egyeztetése a tárcákkal. Időközben a ROP szerkezete és tartalma több alkalommal is módosult, figyelemmel az ágazati operatív programok kidolgozásának előrehaladására és az EU-szakértőkkel lefolytatott egyeztetésekre.

A regionális munkarészek kidolgozásánál **a kiinduló alapot a területfejlesztési politika átfogó céljai és a régiók által kidolgozott stratégiák jelentették.**

Magyarország területfejlesztési politikájának stratégiai céljait, cselekvési irányait a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló **1996. évi XXI. törvényben** előírtak alapján az **Országos Területfejlesztési Koncepció** (továbbiakban: **OTK**) határozza meg. Ennek értelmében a magyar területfejlesztési politika jövőképe olyan térszerkezet felé való törekvés, amelyben a különböző társadalmi-gazdasági adottságú térségek eltérő, sajátos fejlődési pályáikon, de egymással összhangban fejlődnek, miközben mérséklődnek a területi különbségek és az ország szervesen kapcsolódik az európai térszerkezetbe.

A ROP – összhangban a területfejlesztési politika hosszú távú céljait meghatározó OTK-val és a régiók által kidolgozott fejlesztési stratégiákkal – az NFT stratégiájában megfogalmazott regionális és területfejlesztési vonatkozású célkitűzéseket segíti megvalósítani. A regionális program nem fedi le egy-egy régió teljes fejlesztési szükségleteit, hanem olyan területekre koncentrálnak, amelyek végrehajtása elsősorban a régió sajátosságaihoz illeszkedve helyi érdekeket szolgál. **A ROP** elsősorban az ágazati programokban meghatározott, általánosan szükséges fejlesztéseket egészíti ki, azokra a fejlesztésekre koncentrálnak, amelyek **megvalósításában a helyi szereplők vesznek részt.**

A tematikusan szervezett prioritások ellenére a régiókon belül érvényesül az **integrált szemléletű megközelítés**, a konkrét fejlesztések szinergikus kapcsolatának erősítése.

A Regionális Operatív Programban a 2004-2006. közötti programozási időszakra az alábbi **4 fejlesztési terület (ún. prioritás)** került megfogalmazásra:

1. Turisztikai potenciál erősítése.
2. Térségi infrastruktúra és települési környezet fejlesztése.
3. A régiók humán erőforrásának fejlesztése.
4. Szakértői segítségnyújtás a program végrehajtásának támogatására.

Az első és a második prioritás az Európai Regionális Fejlesztési Alapból (ERDF) finanszírozott intézkedéseket tartalmaz, míg a harmadik prioritás az Európai Szociális Alap (ESF) finanszírozásával valósul meg.

Az **első prioritás** egyik fő eleme a turisztikai ágazat fejlesztése (vonzerőfejlesztés, turisztikai marketing, szálláshelyfejlesztés, kulturális turizmus) mind országos, mind regionális szinten. Ez a prioritás tartalmazza a kis településeken a szennyvízkezelés problémájának megoldását.

A **második prioritás** alapvetően a térségi, települési életminőség javítását tűzi ki célul. Ennek keretében egyrészt a települési környezet minőségének javítására (közterületek, lakótelepek rehabilitációja, barnamezős területek újrahasznosítása, funkcióváltása), másrészt a térségi kapcsolatrendszer fejlesztésére (tömegközlekedés, elkerülő- és bekötőutak építése, kerékpáros közlekedés) helyezi a hangsúlyt. A regionális tudásközpontok infrastruktúrájának fejlesztése az oktató–kutató–szolgáltató modell infrastruktúrájának feltételeit teremti meg.

A **harmadik prioritás** a helyi közigazgatási intézményekben dolgozók képzését, a helyi közigazgatás és a civil szervezetek együttműködésének javítását célozza. Ennek keretében informatikai fejlesztések támogatására is sor kerül. A prioritás ezeken túl a vállalkozások és munkavállalók alkalmazkodóképességének javítását, a hátrányos helyzetűek (köztük a roma közösségek) foglalkoztatásának támogatását is szolgálja. A regionális tudásközpontok kialakításával a diplomás elvándorlást igyekeznek mérsékelni a régiókban.

A program sikeres végrehajtásához szükséges háttérrel egy **negyedik prioritás** keretében nyújtott szakértői segítségnyújtás biztosítja.

A regionális program részletes társadalmi egyeztetésére 2002. október–november hónapokban került sor. Az egyeztetéseken a régiók legfőbb partnerei a megyei területfejlesztési tanácsok és ügynökségek, a kistérségi társulások, a megyei és települési önkormányzatok, a munkaadói és munkavállalói szervezetek, civil és szakmai szervezetek, valamint a lakosság voltak. A koordinációban kulcsszerepet játszottak a regionális fejlesztési ügynökségek az információk terjesztésével, partnerségi fórumok és konferenciák szervezésével. A társadalmi egyeztetés 2002. november 15-ig lezárult valamennyi régióban.

A társadalmi partnerekkel és az ágazati minisztériumokkal lefolytatott egyeztetések, valamint az EU-szakértőkkel megtartott tárgyalások eredményeit figyelembe véve **november végén pontosításra kerültek a ROP intézkedései**. Az átdolgozott változat – az NFT részeként – **december közepén került a Kormány elé**, amely a további munka alapjaként elfogadta azt, és egyúttal meghatározta az NFT készítésével és az egyes operatív programok kidolgozásával kapcsolatos további feladatokat.

A Nemzeti Fejlesztési Terv kedvező területi hatásainak erősítése szempontjából fontos, hogy **valamennyi szektorális operatív program tartalmazzon regio-**

nális fejezetet, amely bemutatja az adott program várható területfejlesztési következményeit. Ehhez szükséges bemutatni az egyes programok keretében felhasználásra kerülő EU- és hazai források tervezett területi megoszlását is.

b) Térségi felzárkóztatás támogatása a költségvetésben

Az OGY határozat 3/b) pontjában foglalt feladat megvalósítása érdekében már a 2003. évi központi költségvetés tervezése során kiemelt helyen szerepelt a legkedvezőtlenebb helyzetű megyék és kistérségek felzárkóztatási programjait segítő támogatási rendszer kialakítása, valamint a pályázati rendszerben működő előirányzatoknak és a központi beruházásoknak a területfejlesztés kedvezményezett térségei szerinti megkülönböztetett kezelése.

A **területfejlesztés közvetlen eszközei** 2003-ban számos új eszközzel gyarapodnak. Forrásaik a költségvetési támogatások tekintetében is bővülnek 2002-höz képest. Az új szemléletű költségvetés – ami a fejlesztéspolitika vonatkozásában igen jelentős lépés a beruházások és a támogatási döntések időigénye miatt – a tárgyéven túl biztosított 50+20%-os mértékű kötelezettségvállalással nagyobb volumenű beruházások elindítását teszi lehetővé.

A Miniszterelnöki Hivatal fejezetében szereplő **területfejlesztési célelőirányzat** 2003. évi felhasználási szabályairól szóló rendeletet a Kormány elfogadta, amely a 24/2001. (IV. 20.) OGY határozatnak megfelelően megyei, regionális és központi pályázati rendszereket tartalmaz.

A **megyei** területfejlesztési tanácsok támogatást nyújthatnak munkahelyteremtő beruházások, a meglévő foglalkoztatott létszám megőrzését szolgáló piac-, termék- és technológiaváltást környezetbarát módon elősegítő fejlesztésekhez, beruházásokhoz; ipari területek, innovációs központok és inkubátorházak kiépítéséhez; térségi fejlesztési programok, a helyi társadalom fejlődését, önszerveződését elősegítő programok, valamint a gazdaság fejlődését segítő megvalósíthatósági tanulmányok készítéséhez; a megyei tanács határozatában rögzített roma programokhoz.

A **regionális** fejlesztési tanácsok támogatást adhatnak a vállalkozásokat segítő innovációs központok, ipari parkok kiépítéséhez; a térségi jelentőségű energia-, közlekedés-, víz- és szennyvízrendszerek kiépítését szolgáló, a gazdaságfejlesztéssel összefüggő, vállalkozásokat segítő termelő infrastrukturális beruházásokhoz; a vállalkozási övezetekben megvalósuló fejlesztésekhez; a felsőoktatási intézményekben, valamint a kutatási intézetekben megvalósuló, a tudásalapú társadalom kialakulását elősegítő fejlesztésekhez; valamint a jelentős, legalább 50 munkahelyet teremtő fejlesztésekhez. Mivel a költségvetési törvényben a területfejlesztési célelőirányzat összege jelentősen csökkent az előző évihez képest,

a régióknak 2003. évben új pályázat kiírására nincs módja, ezévbén csak az előző évi kötelezettségvállalásaikat teljesíthetik. Ezt ellensúlyozza a térség- és település-felzárkóztatási célelőirányzat 2003. évi 12 Mrd Ft-os kerete.

A **központi** keretből támogatás adható az EU által támogatott fejlesztési programokhoz; a kormányhatározatban rögzített és más kiemelt területfejlesztési és válságkezelő feladatok beruházásaihoz; más központi forrásokkal közös finanszírozással meghirdetett központi fejlesztési programok beruházásaihoz; a területfejlesztési stratégia megvalósítását szolgáló fejlesztésekhez; a gazdaságtalan szénbányák felszámolásából adódó társadalmi problémák kezeléséhez; valamint a 100 fő feletti munkahelyteremtő és a működő külföldi tőke bevonásával összefüggő beruházásokhoz. A központi keret terhére került meghirdetésre – első ízben 2001. évben – a legkedvezőtlenebb helyzetű kistérségekre vonatkozó pályázati rendszer.

A 2002. évben a **legkedvezőtlenebb helyzetű kistérségek** felzárkóztatásának segítségét szolgáló pályázati rendszer is továbbfejlesztésre került. Az érintett kistérségek **száma 9-ről 42-re bővült**. Ezen kistérségek köre és támogatási lehetőségei a területfejlesztés pénzeszközeinek felhasználását szabályozó egyes kormányrendeletek módosításáról szóló 233/2002. (XI. 7.) Korm. rendeletben kerültek kihirdetésre. A módosítás eredményeként ezekben a kistérségekben az önkormányzati beruházások esetében a támogatás aránya általában 90%, egyes indokolt esetben 100% is lehet. 2002-ben erre a célra 1-1,5 Mrd Ft volt fordítható a területfejlesztési célelőirányzathoz. A Magyar Köztársaság 2003. évi költségvetéséről szóló 2002. évi LXII. törvény (továbbiakban: **költségvetési törvény**) szerint 2003. évben 2 Mrd Ft, a következő évekre vállalható kötelezettségekkel együtt pedig mintegy 3,4 Mrd Ft áll majd rendelkezésre az új címként megjelenő **kistérségi támogatási alapból**.

Az érintett **kistérségek támogatást kaphatnak** felzárkóztatási, fejlesztési programjaik kidolgozásához, beleértve a programban szereplő beruházások megvalósíthatósági tanulmányainak, üzleti terveinek, engedélyeztetési dokumentumainak, támogatási pályázatainak elkészítését és mindezek forrásigényét megalapozó pénzügyi terveit, a programokban szereplő beruházások megvalósítását, illetve az önálló (nem a programban szereplő) megvalósíthatósági tanulmányok, engedélyezési dokumentumok elkészítését.

Fontos változás a kistérségek támogatásában az a módosítás is, hogy a költségvetési törvény a Miniszterelnökség fejezetében új című **térség- és település-felzárkóztatási célelőirányzat** soron – az áthúzódó kötelezettségvállalási lehetőséget is figyelembe véve – 20,4 Mrd Ft felhasználásáról születhet döntés. Ezen előirányzathoz a **zsáktelepülések** térségi-gazdasági kapcsolatainak javítását, a hátrányos helyzetű területek tőkevonzó képességének erősítését, valamint in-

frastruktúrájának fejlesztését lehet támogatni. Az előirányzat segíti emellett a térségi szereplők felkészítését az uniós tagságra. Az előirányzatról a Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter a belügyminiszterrel, a foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszterrel, a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszterrel és a gazdasági és közlekedési miniszterrel egyeztetve dönt.

Az előirányzat felhasználási szabályait a Kormány rendeletben szabályozza. Eszerint a **regionális** fejlesztési tanácsok támogatást nyújthatnak informatikai fejlesztésekhez; a kistérség tökevonzó képességének javítása érdekében a vállalkozók, vállalkozások munkahelyteremtő beruházásaihoz, ill. a vállalkozókat segítő szolgáltatások (műszaki fejlesztés, tanácsadás, szakképzés, stb.) fejlesztését szolgáló beruházásokhoz; a térség elérhetőségét javító (út, vasút, repülőtér) beruházásaihoz; termelő infrastruktúra fejlesztő beruházásokhoz; humán infrastruktúra fejlesztését szolgáló beruházásokhoz.

Az előirányzat **központi** keretéből pedig támogatás nyújtható a kormányhatározatban rögzített (zsáktelepülés, erdei iskola, stb.) és más kiemelt felzárkóztatási feladatokra; a nem tervezhető térségi szintű működési, közfeladatok ellátását veszélyeztető zavarok elhárítására; a leromlott állapotú városrészek, ipari területek rehabilitációjához; az integrált helyi- és helyközi tömegközlekedés fejlesztéséhez; a helyi közigazgatás fejlesztését szolgáló képzési programokhoz; a vállalkozók, munkavállalók alkalmazkodó képességének fejlesztését szolgáló programokhoz; valamint a turizmus infrastruktúrájának fejlesztését szolgáló beruházásokhoz.

A **vállalkozási övezetek** fejlődésének elősegítésére a 2003. évi költségvetési törvényben külön előirányzat szerepel, amely támogatni kívánja az övezeteket működtető szervezeteket, és lehetővé teszi az övezetekben megvalósuló beruházások kiemelt támogatását.

A **legkedvezőtlenebb helyzetű megyék** kistérségeinek felzárkóztatását segítő támogatási rendszerben a megyék körének meghatározásánál a kritériumrendszer – miszerint a legkedvezőtlenebb helyzetű megyék körébe azok a megyék kerülhetnek, amelyekben az egy főre jutó GDP nem éri el az országos átlag 70%-át – nem változott. Ez azt eredményezte, hogy további két megye – Bács-Kiskun és Jász-Nagykun-Szolnok is – bekerült ebbe a körbe, és ez a 2003. évi költségvetési törvényben már meg is jelenik.

A minisztériumok feladat- és hatáskörének, illetve a fejezeti kezelésű támogatási előirányzataik megnevezésének változása miatt a leghátrányosabb helyzetű megyék támogatásában érintett támogatási célleírások kijelölését módosítani kellett. Az elkülönített keret mértékének meghatározásánál az előbbiek következtében a 2002. évi elkülönített kereteket bázisadatként nem lehetett alkalmaz-

ni, ezért a költségvetési törvény az érintett előirányzatok pályázati rendszerben felhasználható összege 36%-ában határozza meg a hét megye részére elkülönítendő keretek mértékét.

A megyék körének bővítése miatt újra kellett szabályozni az elkülönített keretek megyék közötti felosztását is. A benyújtott javaslatban a megyék egy főre jutó GDP mutatójának egymás közötti arányát figyelembe véve került megállapításra a megyék egy főre jutó támogatási aránya, majd a lakónépesség aránya alapján az egy-egy megyére jutó támogatási keret. Így a kedvezőtlenebb helyzetű, alacsonyabb GDP mutatójú megyék a népességarányuknál magasabb arányban részesülnek a többlettámogatásból. Ennek megfelelően az elkülönített keretek 22%-a Borsod-Abaúj-Zemplén, 21%-a Szabolcs-Szatmár-Bereg, 15%-a Bács-Kiskun, 12%-a Békés, ill. Jász-Nagykun-Szolnok, 10%-a Somogy, 8%-a pedig Nógrád megye felzárkóztatását szolgálja majd.

A Kormány 2003. február 26-i ülésén határozott a támogatás számszerű összegéről. Eszerint az érintett tárcák az előirányzatok központi kerete terhére 2003. évben közel 12 Mrd Ft támogatást különítenek el a megyék részére. Ugyanakkor a Kormány döntött arról is, hogy ezen keretösszeget 2004-2006. évek között közel 24,5 Mrd Ft-ra kiegészíti. Ennek megfelelően a megyék felzárkóztatását a korábbi évekhez viszonyítva jelentősen megemelt támogatási források biztosítják. A Kormány emellett rendeletben állapította meg a megyék eltérő adottságait is figyelembe vevő, az elkülönített keretek hatékony felhasználását biztosító speciális szabályokat, a tárcák és a megyék között megkötendő megállapodások tartalmi és formai elemeit.

Az elkülönített keretek összegéről, felhasználásának feltételeiről és módozatairól az **érintett miniszterek és a megyei területfejlesztési tanácsok elnökei** a Miniszterelnöki Hivatalt vezető miniszter koordinációjával **kötöttek megállapodást**. Ezen megállapodások tartalmazzák:

- a megyék részére az egyes célelőirányzatokból elkülönítendő keretek számszerű összegeit;
- a keretösszegek segítségével megvalósítandó, a megye és kistérségeinek adottságait, és területfejlesztési programjait figyelembevevő fejlesztési célkitűzéseket;
- a fejezetkezelő képvisellete biztosításának módját a tanácsok szakmai döntés-előkészítő bizottságaiban, illetőleg a miniszter döntési vagy egyetértési jogköre gyakorlásának módját;
- a célelőirányzatokra ill. az azokból elkülönített keretekre kiírt pályázatokon való párhuzamos ill. egyidejű részvétel lehetőségét;
- azt a lehetőséget, hogy a tárcák és a megyék közös döntéssel az elkülönített keretek felhasználása során – amennyiben ezt a megye elfogadott

programja indokolja – a célleírányzatok felhasználását szabályozó jogszabályoktól eltérő támogatási célokról és feltételekről is megállapodhatnak;

- az áthúzódó kötelezettségvállalások teljesítésének lehetőségét és módját;
- a megyei pályázati rendszerek működtetésére felhasználható keretresz arányát;
- a keretek felhasználására vonatkozó adatszolgáltatás és beszámolás módját.

A 2003. évi költségvetési törvény alapján a területfejlesztés **közvetlen** eszközei tehát a következőképpen alakulnak:

	2002. évi	2003. évi	[MrdFt] 50+20% éven túli kötele- zettségvállalással
• Területfejlesztési célleírányzat:	18,0	7,7	
• Területi kiegyenlítő támogatás:	10,6	10,6	
• Céljellegű decentralizált előírányzat:	6,3	6,3	
• Terület- és település-felzárkóztatási:	-	12,0	
• Kistérségi támogatási alap:	1,2	2,0	
• <u>Vállalkozási övezetek támogatása:</u>	-	1,0	
<i>Összesen:</i>	<i>36,1</i>	<i>39,6</i>	<i>53,1</i>
+ Phare regionális és határ menti programok:		12,7	12,7
+ <u>7 hátrányos helyzetű megye többlettámogatása:</u>		12,0	24,5
Mindösszesen:		64,3	90,3

A **Phare regionális programok** 2003-tól az ország minden régiójára kiterjednek, és a felzárkóztatás érdekében a keleti régiók nagyobb támogatást kapnak. A régiók integrált fejlesztési programokat valósítanak meg, a települések rehabilitációja, a kapcsolódó útépités, a munkaerő képzés és a tartós munkanélküliek foglalkoztatási céljainak együttes érvényesítésével. A Phare határmenti programjai az ukrán és a horvát együttműködés támogatásával bővülnek. E programokkal, valamint a kiterjesztett decentralizáció bevezetésével már 2003-ban jelentősen közelítünk a strukturális alapok felhasználási rendjéhez. Mindezek hozzájárulnak a régiók gazdasági megerősödéséhez, a térségi egyenlőtlenségek mérsékléséhez, és egy új szemléletű költségvetési támogatási rend kialakulásához.

A területfejlesztés eszközrendszere igen kiterjedt, összkormányzati jellegéből fakadóan a közvetlenül e célt szolgáló eszközök mellett nagyon jelentős a **közvetett eszközök** szerepe, amelyek alapvetően a következők:

- a térségi adókedvezmények rendszere a társasági adótörvényben;
- az ágazati politikák keretében nyújtott speciális térségi támogatások (többletnormatívák a hátrányos helyzetű településeken);

- az ágazati célelőirányzatok területi preferenciái;
- a 7 hátrányos helyzetű megye többlettámogatása;
- többlettámogatások biztosítása a hátrányos helyzetű kistérségekben.

A 2003. évi költségvetésről szóló törvényjavaslathoz kiegészítő kötet készült a **központi beruházások részletezéséről**, amely fejezetenként tartalmazza a beruházási előirányzatokat, szerepelteti a bekerülési költség évenkénti felhasználásának prognózisát 2006-ig, és feltünteti az **előirányzatok területi** (megyei és regionális) **allokációját** is. Ezzel megvalósult a források **területi felzárkóztatásra** gyakorolt hatásának bemutatása.

A támogatási célelőirányzatok 2003. évi felhasználási szabályairól szóló **rendeletek elkészültek**, ezekből megállapítható, hogy az elvek közé bekerült a **hátrányos helyzetű térségek megkülönböztetett kezelése**.

A Kormány elfogadta a társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott, illetve az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott települések jegyzékéről szóló 219/1996. (XII. 24.) Korm. rendelet helyébe lépő 7/2003. (I. 14.) Korm. rendeletet, amelynek köszönhetően a fenti települések 2002. évi 3059 Ft/fő kiegészítő normatív támogatása 2003-ban 3400 Ft-ra nő, ami 11%-os növekedést jelent éves szinten.

Összességében megállapítható, hogy – figyelembe véve a makrogazdasági helyzetből (GDP növekedési ütem, infláció, költségvetési hiány) adódó lehetőségeket is – a költségvetési törvény előkészítésének folyamatában **érvényesültek** az országon belüli térségi különbségek csökkentésére irányuló **felzárkóztatási törekvések**.

2. Területfejlesztési folyamatok alakulásának nyomon követése

Az **OGY határozat 4. pontja** „*felkéri a Kormányt, hogy a területfejlesztési folyamatok alakulásának nyomon követése érdekében tegye teljes körűvé az állami támogatások, fejlesztési célú előirányzatok területi alapú nyilvántartását és adatszolgáltatását a Területi Információs Rendszer részére;*”

A területfejlesztési támogatási rendszer áttekinthetőbbé tétele érdekében elengedhetetlen a **pályázati felhívások nyilvántartó rendszerének** létrehozása. Az egyes pályázati felhívásokra beérkezett pályázatokat kódrendszer alapján, további differenciálással kell nyilvántartani. A kódrendszer előreláthatólag 2004. elejétől kerül bevezetésre.

A **támogatási rendszer nyilvántartása** a már meglévő nyilvántartások korszerűsítésével (relációs adatbázisba szervezésével) és adatbázisuk teljessé tételével alakítható ki. A nyilvántartás alapjául szolgáló rendszerek:

- a hazai támogatások pénzügyi adatait tartalmazó PM Államháztartási Hivatal (ÁHH) Országos Támogatási Monitoring Rendszere (OTMR);
- a Phare, Ispa, Sapard adatait tartalmazó, a Nemzeti Fejlesztési Terv és EU-Támogatások Hivatala által működtetett MEMOR rendszer;
- az egyes ágazati minisztériumoknál az előirányzatok adatait tartalmazó digitális nyilvántartások.

Az adatok feldolgozását és **területi szempontú elemzését a TeIR** támogatja, amely a fenti nyilvántartások települési szinten aggregált adataira épül. A rendszerek együttműködésének feltételeit kormányhatározat teremti meg.

Ehhez kapcsolódóan – a Miniszterelnöki Hivatalt vezető miniszter koordinációjával – megkezdődött a területi folyamatok vizsgálatához és a fejlesztési tervezéshez szükséges EU-konform **indikátor rendszer kialakítása** is.

A területfejlesztés aktuális feladatairól szóló 2305/2002. (X. 10.) Korm. határozat 6. pontja előírja, hogy a területfejlesztést közvetve és közvetlenül szolgáló támogatási rendszereket működtető miniszterek a **támogatásokról** és az azok segítségével megvalósuló fejlesztésekről éves gyakorisággal készítsenek **területi értékelést**, és azokat küldjék meg a MeH Nemzeti Területfejlesztési Hivatal részére. Ezen értékelések mérhetővé teszik a támogatások hatékonyságát, és választ adnak arra a kérdésre is, hogy a központi támogatások mennyire vannak összhangban a területfejlesztési politika céljaival.

Az értékelésekhez – a Nemzeti Területfejlesztési Hivatal által – kidolgozott és jelenleg közigazgatási egyeztetés alatt álló **módszertan** a Magyar Köztársaság költségvetéséről készült éves törvényeket alapul véve a tárcák kezelésében lévő, területi hatással rendelkező támogatásokat veszi figyelembe. Az elemzési metodika rendszerezi az állami támogatásokat, az összeállított adatbázis pedig a támogatásokat költségvetési fejezetenként, a támogatási célok feltüntetésével mutatja be, egyrészt a támogatások szerinti csoportosításban, másrészt pedig a területfejlesztés céljaihoz való kapcsolódást indokolva, meghatározva az adott támogatás területi szintjét. Mindezek alapján mérhetővé válnak a támogatások és az azok segítségével végrehajtott fejlesztések területi megoszlás szerint régióként, megyéenként és kistérségeként.

Az évenként végzett értékelések és elemzések felhasználásra kerülnek az ország területi folyamatairól és a területfejlesztési politika értékeléséről készülő **országgyűlési jelentés** készítése során. A Miniszterelnöki Hivatal Nemzeti Terü-

letfejlesztési Hivatal a tájékoztatás módszertanát kidolgozta. Az érintett tárcák a 2003. évre vonatkozó első értékelést 2004. április 30-ig készítik el.

A Miniszterelnöki Hivatalt vezető miniszter a Nemzeti Területfejlesztési Hivatal útján vezetett nyilvántartás adatai és a tárcák területi értékelései alapján évente tájékoztatja a Kormányt arról, hogy a központi támogatások a területfejlesztési politika céljaival mennyire voltak összhangban.

A területfejlesztési és területrendezési szakmai követelményekben bekövetkezett változásoknak, valamint az új indikátoroknak és egyéb igényeknek megfelelően megkezdődött a **TeIR adatbázis felülvizsgálata**, amely várhatóan 2003. első felében befejeződik. Az adatbázis bővítésére, esetleg szűkítésére a felülvizsgálat eredményeinek megfelelően kerül majd sor.

A fentiekkel párhuzamosan megtörtént a TeIR működését szabályozó, „a területfejlesztéssel és a területrendezéssel kapcsolatos információs rendszerről és a kötelező adatközlés rendjéről” szóló 112/1997. (VI. 27.) Korm. **rendelet felülvizsgálata**. Az OGY határozatban előírt adatszolgáltatás biztosítása mellett a közigazgatási struktúrában bekövetkezett változások, az információ-technológia fejlődése, valamint a TeIR működésének gyakorlati tapasztalatai megerősítik a rendelet módosításának szükségességét. Újból meg kell határozni az **adatszolgáltatás rendjét**, az országos, valamint a megyei szinten jelentkező **feladatok**, valamint a **felhasználók körét**. A rendelet módosításának tervezete elkészült, várhatóan az év első felében kerül a Kormány elé.

3. Területfejlesztési beszámolók gyakorisága

Az OGY határozat 5. pontja „felkéri a Kormányt, hogy a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény soron következő módosítása során kezdeményezze az Országgyűlés részére benyújtandó beszámolók gyakoriságának négy évre történő módosítását;”

A törvény felülvizsgálata megtörtént, elkészült a törvény szabályozási koncepciója és a módosításra vonatkozó javaslat, amely várhatóan a tavaszi ülészen kerül az Országgyűlés elé. A módosítás a területfejlesztési intézményrendszer megerősítését, működőképességének javítását, a döntéshozatalban az érdekek egyeztetését, a partnerség elvének érvényesülését szolgálja. Megteremti a feltételeit annak, hogy az Európai Unióhoz való csatlakozás idejére az intézményrendszer megfeleljen az EU követelményeinek, alkalmas legyen a Strukturális Alapokból származó források fogadására.

A törvényjavaslat a területfejlesztés intézményrendszerének továbbfejlesztése keretében kistérségi szinten javasolja a kistérségi területfejlesztési tanács létrehozását, valamint a regionális fejlesztési tanácsok megerősítését.

A törvényjavaslat növeli az állami források decentralizációjának mértékét azzal, hogy a tárcák támogatási előirányzataiból forrást biztosít a legkedvezőtlenebb helyzetű megyék kistérségeinek felzárkóztatására. Egyidejűleg további központi forrást is biztosít a kedvezőtlen helyzetű kistérségekben megvalósuló fejlesztések támogatására. A javaslat tartalmazza az Országgyűlés részére benyújtandó **beszámolók gyakoriságának négy évre történő módosítását is.**